

VETERINÀRIA

Els petits de la casa feliciten les festes i el nou any als col·legiats

Article: Balears i el gran repte de donar de menjar de forma segura

Curs de gestió de centres veterinaris centrat en comunicació i màrqueting

El Congrés Mundial de Veterinària arribarà enguany a Barcelona per maig

Avepa #VSF # col·lectiu jubilats # perfil col·legial # les nostres clíniques # cas clínic # art al COVIB # assessoria

PREOCÚPATE DE LO QUE IMPORTA

La mejor protección personal para los profesionales sanitarios. Porque a nosotros nos preocupa que no puedas ejercer tu profesión como consecuencia de una enfermedad o accidente, y que tu estabilidad económica se vea alterada.

 abr-seguros.com
 657 824 965 / 971 439 463
 Complejo Can Granada, Camí dels
Reis 308, bloque 3A, 2º, 07010 Palma

 [ABR_seguros](https://twitter.com/ABR_seguros)
 / [ABRSegurosBalears](https://www.facebook.com/ABRSegurosBalears)
 [@abrseguros_balears](https://www.instagram.com/abrseguros_balears)

Uniteco Profesional es una correduría de Seguros inscrita en el Registro de la Dirección General de Seguros con el Número J-664. Tiene concertado Seguro de Responsabilidad Civil, previsto en el artículo 27.1 e) de la Ley 26/2006 de 17 de Julio de Mediación de Seguros y Reaseguros Privados. Registro Mercantil de Madrid, Libro de Sociedades Hoja Nº 14.986-2, folio 142, tomo 10.111, Sección 4ª, C.I.F. B-79325395. Aviso Legal, Política de Privacidad y Tratamiento de Datos de Carácter Personal en: www.unitecoprofesional.es/aviso-legal-uniteco-profesional. ABR, CORREDURÍA DE SEGUROS SL, está inscrita en el Registro Especial Administrativo de la Dirección General de Seguros y Fondos de Pensiones del Govern Balear con el número IB-S014-MA y tiene concertado el seguro de responsabilidad civil establecido en el artículo 27.1 e) de la Ley 26/2006 de 17 de julio de Mediación de Seguros y Reaseguros Privados. Registro Mercantil de Palma de Mallorca, Libro de Sociedades, Hoja nº PM-32642, Folio 33, Tomo 1666,

editorial

2018

2017 ha estat un any frenètic per als que formam la junta de govern del Col·legi. Les nostres pròpies exigències, juntament amb les lògiques exigències i reivindicacions dels col·legiats i col·legiades, ens duen a acumular satisfaccions i mal de caps quan les previsions no es compleixen o les coses no arriben a bon port. No xerrem mai de fracassos perquè, encara que hi hagi coses millorables, que hi són, allò que pensam, meditam, votam i fem, ho dum a terme amb total honestedat i amb la millor de les intencions per a tots vosaltres. I així seguirem en aquest 2018. Vos ho podem assegurar.

Del passat exercici, ens agradaria rescatar un grapat de fites com per exemple el condicionament de la seu col·legial a nivell audiovisual per acollir cursos i altres actes que fins enguany ens vèiem obligats a dur a terme en altres indrets per motius d'espai, fet que a més ens suposava una despesa afegida. La compra i habilitació del nou espai social ha estat un procés llarg i complex, però des del 2017 ja és part de tots vosaltres i ens agradaria que així ho sentíssiu. També esmentaríem de manera

especial la notable i variada oferta formativa que prepara cada any la vocal de formació i la tècnica del Col·legi, que han mantingut uns nivells tècnics extraordinaris que continuaran enguany. Posaríem igualment de relleu la implicació que han tingut desenes de col·legiats en diferents projectes i iniciatives independents o en col·laboració amb el Col·legi que de ben segur contribueixen a fer més visible la nostra professió com són els casos de 'Dogspital' conjuntament amb la Conselleria de Salut, l'organització del I Congrés Veterinari d'Eivissa, la jornada d'actualitzacions sobre salut mediambiental a Palma, o la jornada de resistències als antibiòtics organitzada en col·laboració amb el Consejo General de Colegios Veterinarios d'Espanya, per citar-ne alguns casos.

Finalment, ens agradaria dir-vos que en breu tindrem notícies del nou programa de gestió del RIACIB, en l'adaptació del qual treballam sense fre per millorar un servei que consideram prioritari.

Gràcies per tot i molts d'anys.

sumari

- Avepa: Formació continuada · Actualitat	4	- Actualitat: Jornada protecció de dades	14
- Veterinaris Sense Fronteres: Aliments sostenibles	5	- Actualitat: El Congrés Mundial de Veterinària arriba a Barcelona	15
- Seguretat Alimentària: Seguretat als hotels de Balears	6	- Assessoria Jurídica: Bufet Antonio Font	16
- Hª de la Veterinària: Evolució a la professió a Balears	8	- Cas clínic: Presentació · Col·legi	17
- Perfil Col·legial: Arturo Lope y López de Rego	9	- Els nostres centres: Clínica Veterinària Son Moix	18
- Actualitat: Còctel de Nadal	10	- Col·lectiu de Veterinaris Jubilats · Art COVID	20
- Portada: Concurs de felicitacions nadalenques	11	- Cas clínic: Resolució	22
- Actualitat: Jornada èquids	12	- Semilla: Utilització de lleguminoses en alimentació animal. Limitacions en porcells	23
- Actualitat: Jornada de comunicació i màrqueting de clíniques	13		

Edita: Col·legi Oficial de Veterinaris de les Illes Balears (COVIB). **Direcció veterinària:** Jesús Martínez. **Direcció periodística:** Joan Sans (Dirkom). **Consell editorial:** Lluís Riera, Jorge Cañellas, Manuel Ruiz, Tomeu Martí i Iván Plasencia. **Fotografia:** Jaime Reina. **Maquetació:** G. Domenici. **Publicitat:** COVIB (Av. Comte de Sallent, 2, Principal A i B - Tel: 971 71 30 44/49). **Impressió:** Gráficas Loyse. **Dipòsit legal:** PM-495-2013

El Comitè de Redacció recorda als col·laboradors de la revista que poden utilitzar tant el català com el castellà en l'elaboració dels seus articles. Veterinària no es fa responsable ni s'identifica amb les opinions que els seus col·laboradors expressen a través dels treballs publicats. Reservats tots els drets. Prohibida la reproducció total o parcial de qualsevol informació gràfica o escrita per qualsevol mitjà sense el permís escrit del Col·legi Oficial de Veterinaris de les Illes Balears.

Formació continuada en traumatologia

La vocalia balear d'AVEPA organitzà el passat 21 d'octubre a la Platja de Palma una jornada de formació continuada sobre traumatologia dirigida per Cristóbal Frías, director i cap de cirurgia de l'Hospital Veterinari Lepanto, acreditat en traumatologia i ortopèdia per Avepa i membre del comitè científic del GEVO, entre altres destacats mèrits curriculars. Frías exposà de manera clara, senzilla i directa, emprant casos clínics del dia a dia, una sèrie de claus per poder assolir un bon diagnòstic i conèixer les opcions de tractament més noves que es duen a terme en traumatologia actualment.

Entre altres matèries, s'explicà el protocol per fer una correcta anamnesi i un examen ortopèdic reglat per poder preparar una llista de diagnòstics diferencials en cada cas, es mostraren les patologies més freqüents que produeixen coïxesa en cans i moixos, segons la seva edat i en funció de diferències racials, s'exposà la forma de fer una exploració de maluc i colzes en pacients joves, encaminada a fer un diag-

nòstic precoç, fins i tot en pacients que encara no manifesten simptomatologia, s'oferiren consells per introduir l'examen ortopèdic com un protocol més dins de

la medicina preventiva en cadells, o s'exposà el protocol per identificar pacients amb artrosis, així com les pautes de tractament multimodal indicades actualment.

4

actualitat

L'Organització Col·legial Veterinària aprova els pressupostos de 2018 i se suma al projecte VetFutures Europe

Foto cedida pel COLVET.

L'Assemblea General de Presidents es va reunir el passat 16 de desembre per discutir i aprovar els pressupostos de 2018, i discutir altres assumptes de transcendència que afecten la professió, com la iniciativa VetFutures Europe. Els pressupostos varen

ser aprovats amb 31 vots a favor, 10 en contra i 5 abstencions.

Durant la reunió es va fer referència als objectius de l'entitat per a 2018, entre els quals destaca la potenciació de la presència institucional a nivell internacional, que es concretarà en la participació en el pròxim Congrés Mundial de Veterinària, que se celebra al maig a Barcelona, i en l'adhesió a VetFutures, un projecte estratègic a nivell europeu sobre el futur de la professió veterinària. Es va parlar també de donar continuïtat a les accions celebrades el 2017 sobre benestar animal, sanitat animal i prevenció de multiresistències microbianes, iniciades ja en alguns col·legis autonòmics, amb l'objectiu que els veterinaris es posicionin sobre aquests temes amb millors criteris i més rigor. Es va abordar també la necessitat de començar a recupera els costos d'inversió de la recepta electrònica, renovar les instal·lacions, implementar el model d'excel·lència en la gestió FQM, o reduir algunes partides del pressupost com la destinada a campanyes d'imatge corporativa en considerar que el problema del col·lectiu no és d'imatge sinó de salaris.

Cap a sistemes alimentaris sostenibles

VSF i alguns ajuntaments de Menorca treballen en una sèrie d'accions que apropen les polítiques alimentàries de l'illa als principis del 'Pacte de Política Alimentària Urbana' o Pacte de Milà i marquen el full de ruta per als propers anys

Segons les agències de les Nacions Unides (FAO i OMS), l'actual sistema alimentari és, en gran part, el responsable de la pobresa, la fam i la mala alimentació a nivell mundial. A més, és causant de gairebé el 50% de les emissions de CO₂, fomenta desigualtats entre homes i dones i és destructor de l'economia del sector productiu i distribució familiar; forçant migracions del camp a la ciutat. Davant aquesta realitat, les mateixes Nacions Unides fan una crida als estats i administracions de tot el món perquè reconguin el paper de l'agricultura familiar i pagesa i els mercats alimentaris locals com a peça clau en la lluita contra la fam i la mala alimentació.

Al 2015, en el marc de l'Expo celebrada a Milà amb el tema "*Feeding the planet, energy for life*" (literalment en català "alimentant el planeta, energia per a la vida"), diverses ciutats d'arreu del món es van adherir al Pacte de Política Alimentària Urbana, més conegut com a Pacte de Milà, a través del qual s'instaven a treballar en favor de sistemes alimentaris sostenibles, inclusivius, resilents, segurs i diversificats, per assegurar una alimentació sana i accessible per a tota la població.

La FAO ha definit com a sistemes alimentaris sostenibles "aquells que tenen conseqüències limitades sobre el medi ambient, que contribueixen a la seguretat alimentària i nutricional, així com a la vida sana de les generacions presents i futures. Els sistemes alimentaris sostenibles contribueixen a protegir i a respectar la biodiversitat i els ecosistemes, són culturalment acceptables, econòmicament equitatius i accessibles, assequibles, nutricionalment segurs i sans i permeten optimitzar els recursos naturals i humans".

Ciutats com Barcelona, Madrid, València, Bilbao o el Consell Insular de Menorca (amb ratificacions als ajuntaments de Ferreries, Maó i Ciutadella) ja s'han

El Pacte de Política Alimentària Urbana, més conegut com a Pacte de Milà, encaixa l'assoliment de sistemes alimentaris sostenibles, inclusivius, resilents, segurs i diversificats, per assegurar una alimentació sana i accessible per a tota la població

adherit al Pacte de Milà amb una clara intenció de treballar sobre les polítiques alimentàries que desenvolupen i adaptar-les als objectius que marca aquesta declaració internacional.

Els canvis viscuts a la societat, fan que s'hagin de replantejar les estratègies que s'han dut a terme per a fer front a la vulneració del Dret a una Alimentació Adequada, ja que la realitat socioeconòmica actual és molt diferent de quan es van establir, i es demostra que no fan el seu efecte. El fet que la població cada vegada sigui més urbana o que els circuits curts de comercialització i mercats locals s'hagin reduït front als sistemes de distribució moderna (supermercats) i el comerç de llarga distància, són canvis transcendents que s'han de reflectir a l'hora de prendre mesures.

Les administracions públiques juguen un paper clau dins aquest context, així com les organitzacions de productors/es, les de consum i els diversos agents de la societat implicats en la comercialització i la distribució alimentària.

La posada en marxa de formes de comercialització com els mercats municipals,

la venda directa d'aliments per part de la pagesia i el món de la pesca i la innovació a mercats alimentaris són alternatives amb un clar potencial de contribuir de manera eficaç a la reducció de la mala alimentació en totes les seves vessants.

A les Illes Balears la connexió entre l'alimentació i l'agricultura encara no ha desaparegut del tot, la proximitat territorial entre la població i l'àmbit rural, fa que encara siguem conscients de la importància estratègica que té el sector agrari. Tal vegada, però, el considerem més important per a la gestió territorial i paisatgística que fa, que per la producció d'aliments. Un 70% de la nostra alimentació prové de productes processats o ultraprocessats, deixant cada vegada un percentatge més petit als productes frescos. Aquest fet fa que l'alimentació insana sigui la primera causa de malaltia al món i a l'estat espanyol. A les Illes Balears 1 de cada 5 morts està vinculada a una alimentació insana.

En aquest sentit, es veu molt important dur a terme accions des de les administracions, amb el paper exemplificador i amb l'abast que poden arribar a tenir; fomentant l'economia local, tant l'estrictament productiva així com les diverses connexions i sinèrgies que es puguin generar amb altres sectors.

Durant aquest 2017, VSF ha treballat conjuntament amb el Consell Insular de Menorca i els diferents ajuntaments de l'illa, per a la realització d'un diagnòstic de polítiques alimentàries i el disseny d'una Estratègia Alimentària, amb el suport de la Fundació Daniel & Nina Carrasco. L'estratègia proposa una sèrie d'accions que apropen les polítiques alimentàries de l'illa als principis del Pacte de Milà, i marquen el full de ruta per als propers anys.

**VSF Balears
Justícia Alimentària Global**

Baleares y el gran reto de dar de comer de forma segura

Durante muchos años, los empresarios turísticos han contado con la inestimable ayuda de los Servicios Veterinarios Oficiales especialistas en Seguridad Alimentaria, con quienes han ido mejorando sus cocinas y procesos productivos hasta llegar al modelo actual de implantación de Sistemas de Calidad y de Autocontrol

Desconozco desde cuándo Mallorca se considera un destino turístico... algunos no habíamos nacido... ¿o sí?

¿Sería alrededor de 1838, cuando Frederic Chopin y George Sand, aconsejados por algunas amistades que ya conocían la isla y que se la aconsejaron por razones terapéuticas, establecidos en ella durante un tiempo, publicaron "Un Hivern a Majorque"?

¿O sería unos años después, sobre 1880, cuando el Archiduque Luis Salva-

dor de Austria, enamorado de ella, la dio a conocer con su obra "Die Balearen" y, posteriormente, constituida en 1905 la entidad "Foment del Turisme" para la mejora de la oferta turística y la promoción positiva de Mallorca en el exterior, fue nombrado Presidente Honorario?

¿O ya, años después, en 1950, cuando Santiago Rusiñol cantó sus alabanzas en "La isla de la calma" obra que, a la larga, daría el sobrenombre por el cual se conoce a la isla?

Lo cierto es que, mucho tiempo después, en el pasado año 2016, llegaron a la isla solo por vía aérea, más de 13 millones de viajeros. Ello ha supuesto, desde aquellos años que no sabemos ubicar con certeza, un gran reto para los empresarios isleños que han debido adaptarse día a día a semejante vorágine invasora creando modelos de negocio, infraestructuras y capital humano capaz de atender a todos esos visitantes. Uno de los retos más importantes, sin duda,

es dar de comer a tanta gente de forma segura, sanitariamente hablando. Para ello han contado con la inestimable ayuda de los Servicios Veterinarios Oficiales especialistas en Seguridad Alimentaria, con los que, codo con codo, han ido mejorando sus cocinas y sus procesos productivos hasta llegar al modelo actual de implantación de Sistemas de Calidad y de Autocontrol.

Hace unos años, a principio de este siglo, algunas cadenas hoteleras optaron por el sistema del "todo incluido" mediante el cual el cliente tiene, además del alojamiento, todos los gastos de manutención incluidos en el precio que paga. Esta estrategia, a la larga, ha resultado nefasta sobre todo en lo que se refiere a los turistas británicos (2'5 millones de ellos en 2016).

A partir de 2013 se comenzaron a presentar demandas en los tribunales británicos por intoxicaciones alimentarias contraídas por visitantes ingleses durante sus vacaciones en Mallorca. Estas demandas eran atendidas por una legislación británica que permite que, incluso unos años después (entre 3 y 5 años según los casos), y con la presentación de un simple ticket de farmacia de haber comprado un antidiarreico, se pueda alegar una intoxicación alimentaria, debiendo ser (según su permisiva legislación) el tour-operador el que demuestre que no ha habido tal intoxicación. Tour-operador que, por su parte y con el fin de ahorrarse los altísimos costes que le podría suponer el litigio, acepta la reclamación sin cuestionarla, indemniza al demandante y, posteriormente, pasa la factura al hotelero, el cual a la hora de contratar con estos grandes comercializadores se ha visto "obligado" a firmar una cláusula mediante la que se responsabilizaba de los posibles daños.

Y como todo lo que nace tiende a crecer, resulta que esta "presunta" estafa creció (podemos llamarla así a la vista de los hechos): en el año 2016, la factura por estas falsas denuncias ha supuesto a un hotelero con solo tres establecimientos alrededor de 4 millones de euros, por 797 reclamaciones atendidas (un 700% más que las recibidas en años anteriores), según manifiesta el propio afectado; 10 millones de euros a tan solo tres de las cadenas hoteleras afectadas, según informaciones de los investigadores; y, según la patronal hotelera, 50 millones

de euros de indemnizaciones en el conjunto de las islas Baleares.

Según fuentes próximas a las investigaciones de la Guardia Civil, es muy posible que este "modus operandi" se haya extendido, incluso, al Levante y a las Islas Canarias, y llegar a los 60 millones de euros a nivel nacional.

¿Cómo se ha llegado a esta situación extrema? Algunos bufetes de abogados ingleses se han dedicado a captar a estos "falsos enfermos" y proponerles el suculento negocio de repartirse la indemnización. Al cliente le podían salir las vacaciones gratis y el bufete solo cobraba si obtenían sentencia favorable (el 60% de la indemnización).

Al principio eran pocos, pero con el tiempo se han llegado a desplazar a la isla captadores de posibles demandantes que se instalaban cerca de las puertas de los hoteles a proponer el "negocio" a los turistas ingleses. Posteriormente, estos "claim farmers" vieron apoyada su labor incluso con furgonetas rotuladas ofreciendo los servicios con total desvergüenza e impunidad. E incluso parece ser que, en los últimos tiempos, una empresaria inglesa relacionada con negocios de promoción de locales de ocio, instalada en Mallorca, puso su infraestructura de medios materiales (vehículos) y humanos (tiqueteros) a disposición de la red de presuntos estafadores.

Afortunadamente, a finales de este verano de 2017, y gracias a la colaboración de todas las partes afectadas: Tour-operadores y hoteleros, con un mayor control sobre sus clientes y mejora de los sistemas de calidad; las fuerzas policiales y judiciales españolas, con su investigación y detención de los presuntos estafadores; las autoridades británicas, a través de su Ministerio de Justicia y el CMR (organismo gestor de las reclamaciones), que ya no aceptan las reclamaciones con tanta facilidad, y han procedido a la retirada de la licencia y el cierre de alguna empresa dedicada a estas denuncias de falsas intoxicaciones; y, por último, fuentes diplomáticas españolas representadas por el Consejo de Turismo de la Embajada Española en Londres a través de su "Informe sobre la crisis de las reclamaciones gástricas" en el cual aconsejaba al sector hotelero buscar alternativas al cliente británico (la patronal hotelera se planteó entonces, dejar de contratar camas con este mercado y así se hizo eco, incluso, un diario alemán: "Los hoteles de Mallorca no quieren más británicos").

Creada la comissió de seguretat alimentària del COVIB

Joan Oliver.

La junta de govern del COVIB aprovà en la seva darrera reunió la creació d'una comissió de seguretat alimentària com a eina de suport de les opinions tècniques i criteris que impulsà el Col·legi en aquesta matèria a nivell legislatiu, administratiu i formatiu. Els seus integrants se donaran a conèixer en els pròxims dies.

Per altra banda, Joan Oliver és des de fa poc el nou delegat a Balears d'AVESA, l'Associació de Veterinaris Espanyols de Seguretat Alimentària. Oliver substitueix d'aquesta manera a Gabriel de Juan, el qual s'ha jubilat. Nascut a Muro el 1962, Joan Oliver és llicenciat en Veterinària per la Universitat de Saragossa (1980-1985), titular de la Clínica Veterinària de Can Picafort i veterinari oficial del Servei de Seguretat Alimentària i coordinador de Protecció de la Salut a la delegació de Manacor de la Conselleria de Salut.

Gracias a todo ello se ha puesto fin a unas prácticas que han dañado la imagen turística y de la Seguridad Alimentaria de los hoteles de Baleares y han supuesto pérdidas millonarias al sector hotelero durante los últimos años, y que amenazaba con extenderse por el resto de destinos turísticos españoles.

Gabriel de Juan Socias

La rápida evolución y presencia de la profesión Veterinaria en Baleares

Ordenando hace pocos días la documentación acumulada durante la redacción del Libro del I Centenario del Colegio de Veterinarios de nuestras Islas, me entretuve en revisar la evolución, especialmente numérica, sufrida por la profesión veterinaria desde sus inicios en Baleares hasta el día de hoy.

Los primeros datos de que se dispone sobre esta materia, llevada a cabo con carácter oficial, se remontan a 1797 y son conocidos como el “Censo de Godoy”, en el que figuran los datos referidos a los “albéitares”, conocidos con el nombre de “menescals” en Baleares. De acuerdo con el censo realizado en todas las provincias, las Islas Baleares disponían de 25 albéitares, 24 en Mallorca y uno en Ibiza. En el censo figura Menorca con Cero Albéitares, probablemente debido a que en los momentos en que se realizó, la Isla había sido cedida a los ingleses con motivo del Tratado de Utrecht, y sus posibles “menescals” o “mariscals”, como también se les conocía en esta Isla, no se debieron contabilizar: Otro factor que debe tenerse también en cuenta, ante la ausencia de veterinarios, es, que los estudiantes de la primera promoción de la Real Escuela de Veterinaria de Madrid, que abrió sus puertas en 1793, no habían finalizado sus estudios.

El segundo censo de que se dispone, es el realizado por la Junta General de Estadística del Reino de España, en 1860, en el que Baleares, figura con 60 profesionales entre Veterinarios y Albéitares, todavía con un claro predominio de los Albéitares (48) sobre los Veterinarios (12).

En 1911, el Colegio de Veterinarios de Valencia, publicó un libro titulado “Veterinarios Españoles”, en el que figura el censo de los Veterinarios de toda España, y en el que Baleares figura con 43 Veterinarios, y 1 Albéitar, distribuidos de la si-

Foto cedida per Tomeu Anguera.

“Según el Censo de Godoy (1797), en aquella época en Mallorca había 24 albéitares (‘menescals’) y otro más en Ibiza. En Menorca no se contabilizaron pues estaba en manos inglesas”

guiente forma: Mallorca: 37 Veterinarios y 1 Albéitar; Menorca: 5 Veterinarios; e Ibiza: 1 Veterinario.

Ya más adelante, en 1928, en la edición del “Directorio del Aniversario Balear”, se reseñan todos los Veterinarios de Baleares y municipio o área donde ejercen su profesión. El total de Veterinarios es de 43, que distribuidos por islas, son 33 en Mallorca, 8 en Menorca y 1 en Ibiza.

Siete años más tarde, la publicación de “Información Estadística Ilustrada de Baleares 1935”, publicaba la relación de Veterinarios por municipios en los que ejercían su actividad, que alcanza la cifra de 60 profesionales que se distribuían por islas de la siguiente forma: Mallorca: 51; Menorca: 8; e Ibiza: 1.

De los datos obrantes en el Colegio Oficial de Veterinarios de Baleares, referentes al año 1963, el número de veterinarios colegiados en Baleares era de 129, de los que 110 pertenecían a Mallorca, 13 a Menorca y 6 a Ibiza.

Ya más adelante, por la publicación del Consejo General de Colegios, “La Veterinaria en España” editado en 1989, se conoce que Baleares tenía 141 veterinarios colegiados en 1985 y 161 en 1987, lo que significaba un aumento del 14,1%, en apenas dos años.

Igualmente, en la reedición actualizada de “La Veterinaria en España”, publicada en 1995, el censo de veterinarios colegiados en Baleares, alcanza la cifra de 256, ya con una siempre agradable novedad de equiparación en el trabajo profesional: el porcentaje de veterinarias colegiadas se elevaba ya al 29,30% del total.

Por último y ya más recientemente, la Agenda del COVIB 2016, con los datos de final del 2015, ponía de manifiesto que los colegiados en Baleares durante este año fueron 596, de los cuales 280 son varones y 316 hembras, lo que significa ya la superior presencia femenina en la profesión con un porcentaje del 53%, cifra que todavía aumentó en 2'45 puntos durante 2016, de acuerdo con los datos reflejados en la Agenda del COVIB 2017, sobre un total de 606 veterinarios colegiados.

Ello implica que en estos últimos 30 años, (1987 – 2017), el censo de Veterinarios en Baleares ha aumentado de 161 a 606 colegiados, con un promedio de edad que ronda los 40 - 45 años, crecimiento que entiendo, que si no ha llegado, está llegando a sus límites.

Arturo Lope y López de Rego, veterinario, militar, artesano, coleccionista...

En determinadas situaciones de la vida media hora puede dar para mucho, pero lo cierto es que tras pasar ese tiempo con Arturo Lope y López de Rego (Villa del Río, Córdoba, 1948), charlando en *Sa Florida*, una preciosa e inacabable casa mallorquina llena de tesoros situada en la carretera de Valldemossa, uno se queda con la sensación de poco y, sobre todo, con ganas de más. Treinta minutos de conversación en la sala de estar y un posterior paseo por sus estancias y su jardín sirven para conocer sólo una pequeñísima parte de una vida bien exprimida y aprovechada. Porque Arturo Lope, veterinario jubilado hace año y medio cuando se le diagnosticó párkinson, militar, artesano, animalista, estudioso, coleccionista, jardinero... parece venido de aquella época del Renacimiento en que los hombres trataban de desarrollar al máximo sus capacidades y, además de tener mucho que contar, resulta difícil dejar de escucharle.

El menor de siete hermanos, cuatro niños y tres niñas, de una familia de farmacéuticos, médicos e inventores, su abuelo, Miguel Lope Rupérez, descubrió las grageas para combatir el paludismo en el continente americano a principios de siglo XX, con excelentes resultados. También realizó junto a su hijo, Miguel Lope Gaya (padre de Arturo), importantes investigaciones que les llevaron a descubrir el dispositivo para conocer la acidez del aceite, un hecho que les llevó a ganar el primer premio del Sindicato Nacional del Olivo. Arturo, por su parte, sintió desde crío una gran atracción por los animales, algo que le llevó a estudiar Veterinaria en Madrid. Allí, al margen de la carrera y, por tanto, de adquirir los conocimientos que encaminaron su vida profesional, sucedió otro hecho importantísimo para él ya que fue donde conoció a la que luego sería su mujer, Concha Gómez, en una fiesta preuniversitaria en su casa. La casualidad quiso que acabara en Palma de Mallorca haciendo la 'mili', concretamente en la Unidad de Veterinaria Militar; y poco después, tras 16 meses, en 1976, preparó y sacó la oposición a veterinario militar en la Academia General Militar de Zaragoza, de

donde salió Caballero Alférez Cadete. Tras pasar por la Academia de Sanidad Militar, en Madrid, de donde salió teniente, fue destinado al Cuartel de Sementales de Manacor, donde se encargó durante más de una década del control de la reproducción de una treintena de caballos de Cría Caballar. En 1986, a los 38 años de edad, antes de ser ascendido a comandante y, por tanto, ser previsiblemente trasladado a otro destino, Arturo Lope se acogió a la situación de reserva transitoria como él mismo dice "porque me pudo Mallorca" y pasó a una situación especial. Unos años antes, en 1980, en previsión de futuro, Arturo Lope había abierto una pequeña clínica en la calle Patronato Obrero de Palma, que fue su centro de actividad desde entonces hasta su jubilación. En su período militar inicial, además, había empezado a forjar su actividad clínica colaborando de manera altruista con la Sociedad Protectora de Animales y Plantas de Mallorca gracias al empuje de su presidenta, Luisa Perelló, un cargo que después ostentaría él durante tres décadas. Sobre la actividad de veterinario de pequeños animales, que hoy ve con perspectiva tras su jubilación, Arturo Lope asegura que "por fortuna se ha producido un progreso lógico que nos ha llevado a la especialización y ahora es una maravilla

el nivel que llegan a alcanzar los profesionales; antes hacíamos de todo. La profesión ha cambiado 'un mundo' en muy poco tiempo".

El veterinario tiene en su casa avestruces, ñandúes, emúes y muflones, además de otras especies más comunes, y se dedica a cuidar la tierra y el jardín de su casa, algo que le lleva horas infinitas pero que le apasiona. Como pasión siente por la obra y la vida del pintor croata Kristian Krekovic, afincado en Mallorca desde los años 60 hasta su muerte, en 1985, y a quien define como "una personalidad impresionante y un artista monumental", tras seguir sus pasos y conseguir decenas de obras suyas para una espectacular colección privada. Impresiona también la cantidad de horas que se ha pasado trabajando 'marès', otra de sus aficiones, haciendo bóvedas, bancos, columnas, paredes y hasta un pequeño retablo en su jardín, además de hacer a mano decenas de bastones con diferentes empuñaduras adquiridas en distintos mercadillos a lo largo y ancho de la geografía española. "Para cuando me llegue la hora de usarlos", bromea el veterinario antes de despedirse y de presumir de familia (tiene una hija y un hijo) ante un gran retrato de los cuatro que preside una de las estancias de la casa.

Molts d'anys i feliç 2018

10

El COVIB celebra el brindis de Nadal amb desenes de col·legiats i col·legiades i els transmet els seus millors desitjos personals i professionals per al nou any

Com és habitual per aquestes dates, el Col·legi convocà als manescals de Mallorca a la celebració del tradicional brindis de Nadal,

un acte que serveix de comiat d'any i de punt de trobada per al col·lectiu illenc. El còctel va ser el 18 de desembre en un local pròxim a

la seu col·legial, al centre de Palma, i comptà amb l'assistència de diverses desenes de col·legiats i col·legiades.

La màgia de les festes sota el prisma dels més petits

El concurs de felicitacions nadalenques del COVIB ha complit la cinquena edició

Existeixen poques maneres millors de veure les festes de Nadal i d'explicar la màgia que amaga aquesta època de Reis d'Orient, arbres endomassats, reunions familiars, pares noels, regals, betlems i sorpreses... que els ulls dels infants. I amb aquesta intenció el Col·legi inicià fa cinc anys, en el 2012, el concurs de felicitacions nadalenques, amb l'objectiu de fer participis als més petits de les famílies veterans de les Illes en una activitat col·legial. Els fills, filles, néts o nétes poden enviar els seus dibuixos amb temàtica nadalenca i sota unes condicions determinades al Col·legi, on són dividits en cinc categories segons l'edat, i concorren a un concurs amb premi final: ser el

Mar Vinent.

dibuix elegit per il·lustrar la felicitació nadalenca institucional del COVIB.

Enguany, per una qüestió de comoditat en el disseny, el dibuix triat ha estat un (els altres anys han estat tres, quatre o cinc, se-

gons la participació) i la guanyadora ha estat Mar Vinent Huguet, de 6 anys, filla dels manescals menorquins Joan Vinent i Marian Huguet. Els altres dibuixos guanyadors han estat el de Javier Chacártegui (nét de Tomeu Anguera), en la categoria de fins a 3 anys; Martina Oliver Contestí (filla de Miquel Oliver i Eva Contestí), en la categoria de 7 a 9 anys; i la seva germana major Àgueda Oliver Contestí, en la categoria de 10 a 12 anys. El passat 21 de desembre se va celebrar un senzill acte a la seu col·legial en el qual es donaren a conèixer els guanyadors, que reberen els seus corresponents obsequis.

Martina Oliver.

Àgueda Oliver.

Javier Chacártegui.

Jornada formativa d'èquids

Tres ponents aborden en una doble jornada a la sala de formació del COVIB un temari sobre vies respiratòries i cirurgia de cap i coll del cavall; acabà amb un taller pràctic

Els dies 1 i 2 de desembre, la sala de formació de la seu del COVIB acollí una doble jornada formativa organitzada pel Col·legi en col·laboració amb Optomed sobre medicina d'èquids. Els ponents varen ser Miguel C. Llorca Miravet, llicenciat en veterinària per la Universitat de Saragossa, inspector veterinari de la Conselleria d'Agricultura de Castelló, membre de la Junta de Govern de la *Federation Equin European Veterinary Associations* (FEEVA) i responsable del grup de treball de la xarxa de vigilància FEEVA; Juan A. Muñoz, diplomat ECVS i cap del servei de Cirurgia de la Universidad Alfonso X El Sabio de Madrid, i Víctor Díaz Padín, Doctor of Veterinary Medicine i clínic equí especialista en ortopèdia amb activitat basada principalment en cavalls de carreres i esport d'alt nivell.

El primer dia es parlà del RD 804/2011 sobre ordenació d'explotacions equines: tipus i condicions mínimes, es féu un repàs al programa de prevenció davant malalties infeccioses i parasitàries i al programa bàsic

en bioseguretat i benestar animal, entre d'altres. El dissabte, per la seva banda, es xapà en una sessió de matí teòrica en la que s'abordaren nocions d'anatomia i patologies de cavitats sinusals i borses gutu-

rals, de patologies i tractaments de paladar blan i laringe i d'altres temàtiques relacionades, i una d'horabaixa que fou un taller pràctic en cadàvers i endoscòpies en animals vius.

ramaderia

S'agreuja la situació de la pesta porquina africana a l'est d'Europa amb nous casos a Polònia

Els Serveis veterinaris oficials de Polònia han comunicat recentment tres focus de pesta porcina africana (PPA) en sis senglars trobats morts en dos districtes del país. Aquests casos confirmen d'una banda el lent, però continu avanç de la malaltia des de l'est d'Europa cap a regions més occidentals, i de l'altra, la capacitat d'aquesta malaltia per saltar llargues distàncies, probablement ajudada pel factor humà i el transport de productes contaminats. Aquests esdeveniments fan augmentar el risc de propagació de la malaltia i fan recomanable extremar les mesures de vigilància i prevenció en la resta d'Estat Membres.

Durant l'any 2017 la PPA ha seguit activa en els països de l'est de la UE, amb un repunt de casos a senglars i també en explotacions de porcí domèstic des d'inicis d'estiu a Estònia,

Polònia, Letònia i Lituània, així com l'aparició per primera vegada de la malaltia en porcs senglars a República Txeca a finals de juny i en dues explotacions de porcí domèstic de Romania al juliol. Des de començaments de 2017 han estat declarats per aquests països 2.949 focus en senglars i 123 en porc domèstic.

Per aquests motius, es recorda la importància de l'aplicació d'adequades mesures de bioseguretat, tant en les explotacions de porcí com en relació a les condicions de neteja i desinfecció dels mitjans de transport d'animals, tant de porcí com d'altres espècies, especialment si hi ha relació amb països afectats o en risc, així com el reforç dels sistemes de vigilància passiva per a la detecció i notificació immediata als serveis veterinaris oficials de qualsevol sospita per detecció de símptomes compatibles amb la malaltia.

“L’aplicació de la gestió empresarial en les clíniques illenques és molt deficitària en general”

Jaume Roig, titular de Vetersalud Zoodclínic i membre del Grup de Gestió d’AVEPA (GGA), imparteix a la seu col·legial un curs sobre comunicació i màrqueting en els centres veterinaris

El veterinari Jaume Roig, fundador i propietari de Vetersalud Zoodclínic a Manacor des de fa més de dues dècades, ha mostrat sempre una especial inclinació per la gestió de la seva clínica a tots els nivells, al marge de vessants més tècniques com la cirurgia, especialment la traumatologia ortopèdia i cirurgia oncològica, un fet que juntament amb altres companys arreu de l'estat el dugué a incorporar-se l'any 2006 al grup 'Optimus', llavor del que posteriorment seria el Grup de Gestió d'AVEPA (GGA). El passat 30 de novembre impartí a la seu col·legial la segona part del 'curs d'elements essencials en la gestió de centres veterinaris: comunicació i màrqueting' i, de passada, ens deixà el seu punt de vista al respecte del que succeeix a les Illes.

Quina és la teva impressió (o coneixement) de la situació de les clíniques illenques quant a gestió i comunicació es refereix?

Els coneixements i l'aplicació de la gestió empresarial en les clíniques illenques és molt deficitària en general. La gran majoria de veterinaris segueixen pensant que no és una cosa "tan important" com la medicina o l'equipament de la clínica, però segueix insistint que les clíniques veterinares són empreses i s'han de gestionar com a tals. Com vaig dir

a la xerrada, la bona comunicació tant interna com externa és la pedra angular de l'èxit de la clínica veterinària.

Quin element li manca a l'empresari-veterinari per millorar aquest àmbit de la seva activitat professional?

Simplement, com en qualsevol cosa, cal formar-se per a millorar. El que preteníem en la xerrada era mostrar uns pinzellades de tot el que es pot fer per millorar.

Com és per norma general la comunicació clínic-client? Què falla i per què?

En general crec que és bona, però també es cometem molts d'errors. No disposem de prou coneixements o eines per a maximitzar l'enteniment professional-client, tant pel que fa a comprendre les necessitats i les demandes dels nostres clients com per a ser capaços de fer-los entendre i convèncer-los d'allò que necessita la seva mascota. Tenim molta simpatia i no massa empatia i molt poca capacitat de convicció. No tenim coneixements de tècniques de venda (no només de productes, sinó venda dels nostres serveis) i moltes vegades prejudicam el client. Tot això són errors que cal corregir si volem sobreviure en un entorn cada vegada més complicat i competitiu.

Aconselles, des de la teva experiència, in-

cloure la publicitat dins el pla de màrqueting? I si és així, en quin tipus de negocis?

Publicitat, màrqueting i comunicació van íntimament lligades. La publicitat és necessària. Els nostres clients necessiten saber què els podem oferir. Si no els ho deim, no ho poden conèixer i no ens ho poden "comprar". Si el meu client no sap que jo puc fer una cirurgia d'esterilització, no em sol·licitarà que esterilitzi la seva mascota. En tot cas, em demanarà si conec algú que ho faci i es sorprendrà quan jo li digui que jo li ho puc fer. I com aquest exemple tan simple, tot el demés i a tots els nivells. Cadascú ha de pensar quin tipus de publicitat vol fer, en quins mitjans i de quina manera. I això és el "Pla de màrqueting" de manera molt resumida.

Fas referència als 'trolls' en l'àmbit de les xarxes socials? Com poden afectar al negoci i quins consells dones?

Al final vàrem parlar molt poc de xarxes socials, només ho vàrem esmentar com un mitjà més de publicitar allò que som i allò que feim. Però el que és important és que s'usin també les xarxes socials com a part del pla de màrqueting i fer-ho de manera professional com empresa, evitant molts dels errors que cometem quan en feim ús a nivell particular. Una crisi de reputació en les xarxes suposa un gran maldecap i molta pèrdua de credibilitat per al professional veterinari, i tots coneixem 'animalistes' i altres tipus de *Trolls* que opinen gratuïtament i sense conèixer ni tan sols aquell al que estan criticant. El meu consell és triar molt bé en quines xarxes socials es vol tenir presència i fer un curs sobre màrqueting en xarxes socials, o cercar un professional perquè ens les gestioni.

En l'avaluació dels resultats parles de fer coses 'a la mallorquina'. A què et refereixes?

Bé, com tu ja saps, els mallorquins som d'un tarannà que sempre "tot va bé" per malament que vagi, som reservats i no comptam mai les nostres coses als altres. Amb això vull dir que l'avaluació de resultats no podem fer-la 'a la mallorquina'. Era una espècie de broma. Les coses 'a la mallorquina' sempre van bé, encara que vagin malament.

Jornada sobre l'adaptació al nou Reglament Europeu de Protecció de Dades

La nova norma es farà efectiva el 25 de maig de 2018 i continua mantenint una protecció especial a les dades relatives a la salut; Salvador Serrano, de PSN, en va ser el ponent

Estem preparats per adaptar-nos al Reglament General de Protecció de Dades? Dimecres 15 de novembre, Salvador Serrano Fernández, responsable de l'Àrea de Protecció de Dades de PSN Sercon, va impartir una conferència a Palma centrada en la protecció de dades en l'àmbit de la salut. Entre d'altres, va destacar els relacionats amb la nova figura del delegat de Protecció de Dades, la importància de preparar-se amb antelació per evitar problemes en la implementació i el canvi profund que la nova regulació suposa per a la protecció de dades personals i la privacitat.

Els assistents varen tenir oportunitat no només de conèixer de primera mà tots els detalls de la propera aplicació del Reglament General de Protecció de Dades

(RGPD), que es farà efectiva el 25 de maig de 2018, sinó també de resoldre els seus dubtes en el debat posterior a la ponència entre les quals varen destacar sobretot les relatives a les professions sanitàries.

El RGPD continua mantenint una protecció especial a les dades relatives a la salut, cosa que ja recollia l'anterior Directiva europea, i afegeix les dades genètiques i biomètriques a la llista de categories de dades especialment sensibles i que, per tant, requereixen una especial protecció.

Entre les principals novetats del RGPD destaca el major poder sancionador de les autoritats de protecció de dades i l'obligatorietat de la contractació de Delegats de Protecció de Dades per a totes aquelles organitzacions que re-

captin i processin dades de pacients a gran escala, com ara hospitals.

Tots els professionals sanitaris que processin dades personals de pacients necessiten conèixer en detall les noves provisions del RGPD de manera que puguin preparar-se per a la seva pròxima aplicació. El RGPD tindrà un impacte significatiu en les activitats d'hospitals, consultes, farmàcies i institucions d'investigació científica. Per tant, totes les organitzacions que processin dades relatives a la salut hauran de revisar i adaptar les seves polítiques, procediments i pràctiques per assegurar-se que compleixen amb la nova llei.

Aquesta jornada ha estat organitzada en col·laboració amb els col·legis de Metges, Farmacèutics i Veterinaris de les Illes Balears.

El Congrés Mundial de Veterinària arribarà per maig a Barcelona

La World Veterinary Association i l'Organització Col·legial Veterinària nomenen el Rei Felipe VI president d'honor i el conviden a l'obertura

Feia molt que el Congrés Mundial de Veterinària no trepitjava territori espanyol. Succeï fa 58 anys a Madrid, on es celebrà

la quinzena edició, i enguany ocorrerà novament, en concret entre el 5 i el 8 de maig, quan arribarà a Barcelona organitzat per la

World Veterinary Association, l'entitat que representa a mig milió de veterinaris de tot el món. Precisament el president d'aquesta entitat, Johnson Chiang, va ser rebut fa poc en audiència Reial al palau de la Sarsuela pel monarca Felip VI, en companyia d'una ampla representació de l'Organització Col·legial Veterinària espanyola, per explicar-li els detalls del Congrés i convidar-lo a la seva obertura com a president d'honor del mateix.

Juan José Badiola, president del Consell General de Col·legis Veterinaris d'Espanya, va destacar davant del Rei que aquest congrés es desenvoluparà en el marc del nou concepte d'Un món, una sola salut (One World, One Health), que reconeix que animals i homes comparteixen el mateix entorn natural i, per tant, els problemes de salut han d'enfocar des d'una perspectiva comuna. El president del Consell també va informar a Sa Majestat de la realitat de la professió Veterinària a Espanya, la rellevància històrica del paper dels veterinaris i els nous reptes que afronten per lluitar contra el maltractament animal i promoure el benestar dels animals.

Conferencia de Bartolomé Anguera en la Real Academia de Ciencias Veterinarias de España

El pasado día 30 de octubre, Bartolomé Anguera Sansó, presidente de honor del COVIB, dio en la sede de la Real Academia de Ciencias Veterinarias de España, ubicada en Madrid, una elaborada conferencia titulada "Un largo camino: Historia de los équidos de las Islas Baleares". Presentó al conferenciante, el presidente de la Real Academia, Dr. Arturo Anadón, al que acompañaban en la tribuna su Secretario General, Dr. Salvio Jiménez, y el presidente de su Sección 5ª, Historia de la Veterinaria, Dr. Luis Ángel Moreno Fernández-Caparrós.

El Dr. Anguera disertó sobre la presencia de los équidos, desde sus inicios en las Islas a partir del siglo I a.C., una vez superada ya la fase de domesticación del Género Equus por el hombre, y desarrolló las incidencias, los hechos y datos históricos destacables que afectaron a los équidos durante las ocupaciones de las Islas por pobladores de distintas procedencias, que nuestras Islas sufrieron en una larga etapa de su Historia, que se estabilizó en el siglo XIII, con la conquista de Mallorca por el Rey Jaime I de Aragón, y que finalizó en Baleares a principios del siglo XX, motivada por la irrupción del motor en el

transporte urbano, trabajo agrícola y en las entonces existentes unidades de caballería del Ejército, hechos estos, que provocaron una notoria disminución del censo de équidos.

Para finalizar su disertación, informó sobre la situación actual de los équidos en Baleares, que se ha estabilizado, en base a su reorientación hacia el deporte ecuestre, las actividades recreativas y también las actividades hípias, fomentadas estas por la popularidad

de las apuestas, que han motivado un desarrollo importante de los caballos de trote, y por lo que se refiere a las razas autóctonas de las islas, la raza menorquina sigue creciendo, en tanto que la raza mallorquina y el asno de raza balear, después de un despegue importante a principios de este siglo se mantienen en la actualidad en una fase estacionaria, estando reconocidas las tres por el Ministerio de Agricultura e integradas en el Grupo de Razas Autóctonas en Peligro de Extinción.

Al concluir la exposición del tema, se estableció un largo e interesante coloquio sobre la materia tratada por parte del numeroso público veterinario asistente, que al finalizar premió al Dr. Anguera con un largo aplauso.

Foto cedida por Torneu Anguera.

Si un colegiado detecta la falsificación de una firma, propia o ajena, en un pasaporte animal, relacionada con una vacunación o con una identificación, ¿cómo debe proceder para denunciarlo?

Se hace necesario indicar, en primer lugar, que la falsificación de una firma en un documento constituye un delito (artículos 390 a 394 del Código Penal), y en el caso sometido a consideración (un pasaporte de perros, gatos y hurones, oficial, y por tanto público) además se trataría de un delito cualificado (de mayor gravedad): falsificación en documento público. Además, si esa firma la plasma una persona que no tiene la condición de veterinario colegiado, estaríamos a la vez ante un delito de intrusismo e incluso podríamos encontrarnos, también, ante otro por usurpación de funciones públicas (artículos 402 y 403 del mismo Código Penal).

16

En definitiva, el colegiado se encontraría frente a una actuación delictiva y, en consecuencia, con la obligación inexcusable de denunciarlo.

Esa obligación le viene dada porque es un deber general de todo ciudadano denunciar la existencia de un delito del que tiene conocimiento, pero además, y muy específicamente, por el artículo 72.f) de los Estatutos Generales de la Organización Colegial Veterinaria Española, aprobados por Real Decreto 1840/2000, de 10 de noviembre (cuyo artículo 106 califica como falta la omisión de este deber).

Al margen de la existencia de un delito, al tratarse de la falsificación de una firma que legitima la supuesta aplicación de una vacuna o la implantación de un microchip, ese acto supone la alteración (fraudulenta) de un proceso administrativo reglado. Esa alteración afecta a Administraciones que deben ser informadas de todo ello.

En estos casos, somos de la opinión que lo más recomendable es que el veterinario lo ponga en conocimiento del COVIB para que sea dicho Colegio quien se encargue directamente de gestionar esa denuncia ante las Administraciones correspondiente (ya sea la Policía Nacional, el SEPRONA o el Juzgado de Guardia, en cuanto actuación delictiva, ya

sea a la Consellería o Ayuntamiento correspondiente en cuanto a la infracción administrativa). El COVIB está legitimado y dispone de los instrumentos necesarios para denunciar e intervenir en el subsiguiente proceso que todo ello pudiera originar. A estos efectos, el veterinario denunciante deberá colaborar con el COVIB, mediante la entrega de todos los datos que disponga del pasaporte en cuestión y de todos aquellos hechos que puedan ser trascendentes y a los que él haya tenido acceso. Consideramos fuera de lugar (incluso ilegal) retener el pasaporte supuestamente falsificado, pero quizás sea posible obtener una fotocopia del mismo como prueba esencial de la comisión del delito. Su testimonio será igualmente de gran valor en el ulterior proceso que todo ello origine. De esta manera el colegiado no debe soportar el coste económico del seguimiento de estos hechos y se evita su desgaste personal en un proceso de este tipo y envergadura.

Es posible también que el veterinario desee denunciar directamente tales hechos, y tiene pleno derecho de hacerlo, porque no podemos olvidar que la firma falsificada es la suya. Ahora bien, aún en ese caso, no deja de tener la obligación de poner en conocimiento del COVIB la existencia de estos hechos, por así venir impuesto en los Estatutos colegiales a los que hemos hecho referencia.

Esperamos con ello haber dado respuesta a la consulta planteada, respuesta que sometemos a cualquier otra mejor fundada en Derecho.

“Lo más recomendable es que el veterinario lo ponga en conocimiento del COVIB para que sea dicho Colegio quien se encargue directamente de gestionar esa denuncia ante las Administraciones correspondiente”

Cas clínic presentat pel Servei d'Oftalmologia de l'Hospital Veterinari Canis: Mar Fortuny Giró

Se presentó en nuestra consulta una carlina hembra de 6 años, no castrada porque desde hacía meses perdía visión en ambos ojos hasta llegar prácticamente a ceguera completa.

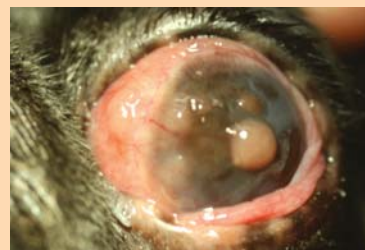
Fue tratada en otros centros con múltiples colirios de antibióticos, antiinflamatorios, inmunosupresores (ciclosporina) y lágrimas artificiales sin respuesta.

El examen físico general no presentaba alteraciones evidentes y aparentemente no presentaba apatía pero su visión estaba muy reducida.

Esta es la imagen que presentaban sus ojos en el momento de llegada.

- ¿Cómo se describen las lesiones que presenta?
- ¿Cuál es el diagnóstico diferencial?
- ¿Cuál es el plan diagnóstico?
- ¿Qué tratamiento establecería?

Resolució a la pàgina 22

col·legi

Altes

752 - Mario Enrique Revello Draper
Des de l'1 d'octubre de 2017

Recol·legiació

1125 - Elena E. Verger Salom

Des de l'1 d'octubre de 2017

1126 - Dario Arduino

Des de l'1 d'octubre de 2017

1127 - Maria del Mar Rigo Vives

Des de l'1 d'octubre de 2017

1128 - Alicia Jillian Miota Shepherd

Des de l'1 d'octubre de 2017

1129 - Raquel Prats Díaz

Des de l'1 d'octubre de 2017

1130 - Juan José Moreno Moraleda

Des de l'1 d'octubre de 2017

1131 - Elena Causanilles Marí

Des de l'1 d'octubre de 2017

1132 - Maria Cristina Llecha Jofre

Des de l'1 d'octubre de 2017

1133 - Nuria Torres Bonet

Des de l'1 d'octubre de 2017

1134 - M. Teresa de la Puerta Ferriol

Des de l'1 d'octubre de 2017

1135 - Eliseo González Fernández

Des de l'1 d'octubre de 2017

1136 - Vanesa Castillo López

Des de l'1 d'octubre de 2017

1137 - Eva de Masy Pedrós

Des de l'1 de novembre de 2017

1138 - Ariadna García Mayans

Des de l'1 de novembre de 2017

1139 - M. del Rosario Gutiérrez Peña

Des de l'1 de novembre de 2017

1140 - Isabel Sarrión Sarasol

Des de l'1 de desembre de 2017

1141 - Katharina Marie Lutz

Des de l'1 de desembre de 2017

1142 - Guiem Oliver Pastor

Des de l'1 de desembre de 2017

1143 - Cristina Cifre Pallicer

Des de l'1 de desembre de 2017

Baixes

842 - Maria Isabel Paz Morodo

Des de l'1 d'octubre de 2017

902 - Lucía Vicens Zanoguera

Des del 6 d'octubre de 2017

1117 - Franc. Xavier Salord Torres

Des del 15 d'octubre de 2017

1124 - Teresa Oliver Roca

Des del 29 de novembre de 2017

Centres Veterinaris

Altes

Centre Veterinari Sant Lluís

Avda. Sa Pau, 14 Bajos

07710 Sant Lluís

Titular: **Raquel Aranda Luz**

Centre Veterinari Mariscal

Avinguda de sa Industria, 84 Baixos

07730 Alaïor

Titular: **David Sintes Vinent**

Clínica Fundación Gossos

Crta. Ibiza - San Antonio, km 5

07816 San Rafael

Titular: **Belén Balaguer Ferrer**

Exòtics i + (Clínica)

C/ Cardenal Rossell, 15

07007 Palma

Titular: **Antonio Durán Munar**

Clínica Veterinaria Exotely

C/ Joan Alcover, 64

07006 Palma

Titular: **Elizabet Fdez. Palomares**

Cl. Vet. Santa Gertrudis (Clínica)

C/ Venda de Parada, 19

07814 Santa Gertrudis

Titular: **Haike Braun**

Consultori Veterinari San Telmo

C/ Dels Carreters, 8 Bajo

07150 Andratx

Titular: **Antonia Tous Porcel**

Baixes

Centre Veterinari Sant Lluís

Av. Sa Pau, 22

07710 Sant Lluís

Titular: **Raquel Aranda Luz**

Oftalvet

C/ Caro, 37

07013 Palma

Titular: **Amparo Jover Casasnovas**

Clínica Veterinaria B. Cardona

C/ San Fernando, 29

07702 Mahón

Titular: **Bartolomé Cardona Miquel**

Exòtics i + (Clínica)

C/ Trafalgar, 16

07007 Palma

Titular: **Antonio Durán Munar**

Veterinaria Santanyí

C/ Bisbe, 10

07650 Santanyí

Titular: **Mª Isabel Mayol Seguí**

Voleu que els vostres col·legues coneguin com i on feis feina? Si estau interessats en que la vostra clínica surti a la revista **VETERINÀRIA**, no heu de fer res més que posar-vos en contacte amb el Col·legi mitjançant la pàgina web www.covib.org

Clínica Son Moix

"L'estudi diari és allò que val per estar al dia en veterinària". La frase és de Don Pep Aguiló i la recorda Juanjo Calafat, cotitular de la Clínica Veterinària Sant Marçal, de Marratxí, juntament amb Belinda Valls, i un dels tres veterinaris de la Clínica Veterinària Son Moix, situada a una planta baixa a l'extraradi de Ciutat, a un solar pròxim al costat dels equipaments esportius de Son Moix. Evoca Juanjo la figura del mestre de veterinaris, que ens deixà enguany (any 2017) als 90 anys, per explicar el que, segons ell, és la clau de la professió veterinària d'avui en petits: la formació de portes endins, l'estudi i l'especialització. "Nosaltres, per exemple, som els millors del món en castracions", bromeja per explicar el tipus de feina que majoritàriament desenvolupa Son Moix, un dels centres de referència

per molts de residents de les barriades de la zona com són Son Roca, Son Vida, Son Rapinya o La Vileta.

La clínica va ser fundada per Jordi González fa una quinzena d'anys i després de la seva mort passà a mans de Belinda Valls. Es tracta des dels seus orígens d'un establiment que cultivà una notable activitat i que ha requerit, dependent de l'època, de dos o tres veterinaris i de dues auxiliars. S'hi realitzen consultes, tractaments profilàctics i cirurgies bàsiques, entre altres coses, a més de comptar també amb servei de perruqueria. La mort del seu fundador, primer, i l'arribada de la crisi econòmica, després, especialment en els anys 2009 i 2010, feren trontollar el negoci amb un descens de l'activitat d'un 40%, però la feina s'anà normalitzant progressivament coincidint

Fitxa

Nom: Clínica Veterinària Son Moix.

Titulars: Belinda Valls Moldenhauer.

Adreça: C/ Bartomeu Sureda Miserol, 1 - Local 5.

Telèfon: 971 790 999.

E-Mail: clavicvet@hotmail.com

Teniu obert des de: 2002.

Equip humà que conforma la clínica: 3 veterinaris i 2 auxiliars tècniques i administratives.

Equip tècnic: Rx, ecografia, laboratori complet, quiròfan.

Especialitats: Vacunacions, cirurgia, RX, neteges dentals, perruqueria, esterilitzacions...

Nº de clients al mes: Uns 300.

amb l'arribada de Juanjo Calafat, l'any 2011, fins recuperar uns nivells òptims malgrat entrebancs com ara la pujada de l'IVA veterinari o la ferotge competència. El propi Juanjo forma, juntament amb Silvia Colom i Marc Sánchez, l'equip actual de veterinaris des de fa un temps, que es completa amb Yolanda Ramírez i Elena Nogales com a auxiliars veterinàries.

Son Moix obre de dilluns a divendres

de 9 a 20 hores i els dissabtes de 10 a 13.30 hores i funciona normalment amb cita prèvia "per comoditat de tothom i per practicitat", assenyalava Juanjo que avui té un matí de bojos perquè just està sol i a hospitalització dues moixes esperen per ser castrades i dos cans per a una neteja de boca, un, i per ser intervingut d'una hèrnia perineal, l'altre. "En tot cas -afegeix- intentam no deixar d'atendre ningú, encara que no tenguim cita, però no és allò habitual. La gent s'ha acostumat molt prest a no haver d'esperar i està contenta".

La clínica ha patit pocs canvis estructurals des dels seus orígens ja que, segons refereix Juanjo, "en Jordi tenia les idees molt clares i posà els mitjans per aconseguir-les. La clínica estava convenientment equipada i, certament, al llarg dels anys hem hagut d'incorporar poques coses per necessitat, com la radiografia digital i alguna altra coseta". Així, Son Moix té dues consultes, quiròfan, laboratori, sala de rajos, hospitalització, sala d'estar amb tenda i perruqueria, unes instal·lacions més que suficients per atendre una cartera de clients estable que s'ha anat formant al llarg dels anys gràcies al bon servei i a la situació estratègica del centre. Juanjo xerra clar sobre el seu enfocament: "Tractam de fer molt bé allò que sabem i derivar o externalitzar allò

que no, perquè no fer-ho, i més en una època d'especialitzacions com la que vivim, és mala praxis perquè el veterinari deixa de ser honorat amb el client i amb ell mateix. I això ho acabam pagant tota

la professió... i se dóna més del que ens pensam", clou després de telefonar la propietària de la primera moixa castrada per informar-la de que tot ha anat com estava previst. Tal com li agrada fer.

Intenso último trimestre de año del colectivo de jubilados

Una vez finalizado el verano, el pasado 19 de octubre, el colectivo de jubilados celebró en Palma una comida en el restaurante Azabache, que resultó muy concurrida, y donde durante la sobremesa se comentaron y decidieron las actividades a celebrar hasta fin de año: visita al Puig de San Salvador de Felanitx y celebración de la tradicional comida de Navidad.

La visita al Puig de San Salvador se celebró el 23 de diciembre, con desplazamiento en minibus y con la gran suerte de un día soleado, que permitió disfrutar de las magnificas vistas de la zona Este de Mallorca y también, el día lo permitía, de Cabrera.

De regreso, el Colectivo se paró en Campos para almorzar en un nuevo restaurante, cercano a la Plaza del Ayuntamiento, donde se aprovechó, aparte de disfrutar de la comida, para decidir ya la propuesta de celebrar el 14 de diciembre, la comida de Navidad a la que tradicionalmente acuden miembros de la Junta Directiva Colegial.

TOMEU ANGUERA

Foto cedida per Tomeu Anguera.

art al COVIB

L'Aventura de Fèlix Coll

Un quadre pertanyent a la col·lecció 'Aventura' del pintor mallorquí Fèlix Coll (1985) ha romàs exposat a la seu col·legial en el darrer trimestre de 2017. L'autor, amb estudis universitaris en Enginyeria Tècnica Industrial i estudis no reglats de dibuix i pintura, defineix la seva obra com a "fruit de l'observació, investigació i memòria dels esdeveniments socials que ocorren al nostre voltant i confeccionen el comportament social".

Fèlix Coll ha pres part en diferents exposicions individuals i col·lectives de 2007 ençà i ha guanyat premis com el XXVII certamen internacional de pintura Vila de Costitx, el VI certamen de pintura Vila Lloseta, el V Certamen de Pintura Vila d'Algaida, l'emergents 2013 de la Galeria Wabi Sabi, a Sevilla, o les I Jornades de rte Jove a Castella Lleó, a Salamanca, entre altres.

Animat dinar de Nadal del col·lectiu de jubilats al Club Nàutic del Molinar

Pere Bauçà Vila va ser reconegut a títol pòstum pels seus col·legues; Hi assistiren uns 25 comensals

El Club Nàutic del Molinar acollí a finals de desembre el dinar de Nadal que organitza el col·lectiu de veterinaris jubilats per acomiadar l'any i transmetre els millors desitjos per a tots els seus components. En aquesta ocasió, una trentena d'assistents ocuparen un lloc privilegiat al costat del moll del petit club mariner i compartiren confidències acompanyats pels membres de la junta de govern Ramon Garcia i Vicenç Busquets, i també d'un dia esplendorós.

Els 'joves' Bernat Sastre i Miquel Roselló, que hi assistiren per primer cop, foren la saba nova del dinar i el moment més sentit es produí quan el president del col·lectiu, Tomeu Anguera, lliurà el reconeixement a títol pòstum a Pere Bauçà, que va ser recollit per la seva vídua Joana Dalmau. Després de moltes edicions, el dinar de Nadal dels veterinaris jubilats s'ha consolidat com un punt de trobada ineludible per als membres del col·lectiu i la seva família pròxima, una cita que, com assegurà Anguera, té la continuïtat garantida gràcies al suport inestimable de l'actual junta de govern, que sempre ha donat suport a les activi-

tats dels membres més antics de la família veterinària balear, als que obriren el camí d'una història de la que encara

s'han d'escriure moltes pàgines. Algunes d'elles es recorden amb nostàlgia estres estovalles en aquesta reunió.

21

En el examen oftalmológico, la reacción de amenaza fue negativa, pero el reflejo de dazzle estaba presente en ambos ojos. El Test de schirmer fue de 5 mm/min en ojo derecho y 7 mm/min en ojo izquierdo (VR > 10mm/min), consistente en un déficit de lágrima bilateral.

Además presentaba una blefaritis, meibomitis en párpado superior e inferior y una episcleroqueratitis nodular multifocal severa bilateral junto con una queratitis pigmentaria bilateral.

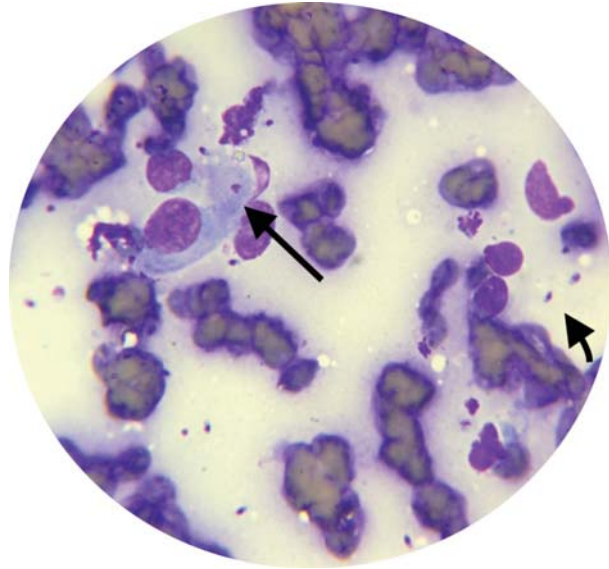
Las Presiones intraoculares fueron de 7 mmHg en ojo derecho y 10 mmHg en izquierdo (VR 10-20 mmHg) y el fondo de ojo fue invalorable debido a la opacidad corneal por lo que se realizó una eco-grafía ocular que no presentó alteraciones.

El diagnóstico diferencial que se estableció fue en primer lugar de un proceso inflamatorio/infeccioso incluyendo enfermedades como Leishmania, Toxoplasma, Neospora entre otras; en segundo lugar un proceso inflamatorio/autoinmune; y en tercer lugar neoplasia.

La presentación ocular está descrita en un 16-80% de los animales afectados por Leishmania Infantum. Puede presentarse como único signo clínico de la enfermedad o acompañada de más signos. Los tejidos oculares afectados en orden de frecuencia son conjuntiva, párpados, limbo, cuerpo ciliar; iris, córnea, esclera, ángulo iridocorneal, coroides y nervio óptico donde se observa un infiltrado inflamatorio granulomatoso con la presencia o no de amastigotes de Leishmania (detectados en un 26,6% de los casos biopsiados). Las lesiones más frecuentes son, por tanto, blefaritis, queratoconjuntivitis y uveítis. Lesiones en los anejos como alopecia periocular; nódulos parpebrales y queratoconjuntivitis seca (KCS) son también frecuentes.

La presencia de KCS reportada en perros con Leishmania varía de un 2,8 a 26,4% y no se recomienda el uso de inmunomoduladores como la ciclosporina ya que puede empeorar el cuadro si no se controla la enfermedad.

Las lesiones nodulares granulomatosas pueden presentarse en párpados, córnea, esclera y úvea. En las tres primeras, la citología es fácilmente realizada y se observa la presencia del parásito en la mayoría de casos (**foto 1**). Si no se observa, la realización de biopsia + PCR de Leishmania junto con una serología de Leishmania son las siguientes pruebas diagnósticas recomendadas.

Fotos cedidas per Mar Fortuny.

La flecha señala la presencia de amastigotes de leishmania con presencia de inflamación granulomatosa.

En nuestro caso se realizó una citología de las lesiones nodulares donde se detectó una inflamación granulomatosa junto con la presencia de amastigotes de Leishmania (**foto 1**). Se le realizó también una analítica general que incluía un hemograma y una bioquímica que fueron normales, un proteinograma con unas gammas globulinas de 2,8g/dl (VR 0,28-1,27) y una serología positiva de 1/320.

Los signos oculares responden al tratamiento sistémico del protozoo y tópico con antiinflamatorios, corticoides de primera elección. Si hay afectación del polo posterior también se requieren a nivel sistémico.

En el caso de afectación intraocular, como en las uveítis, requieren tratamiento antiinflamatorio a largo plazo y son frecuentes las recidivas. Las complicaciones más frecuentes son sinequias posteriores de iris, glaucoma, cataratas y desprendi-

miento de retina, en estos casos el pronóstico visual es reservado.

Nuestra perra fue tratada con Antimoniato de meglumina (glucantime) 75-100 mg/kg, vía subcutánea, una vez al día durante 4 semanas y Allopurinol 10mg/kg dos veces al día durante 1 año como mínimo, según controles de serología, proteinograma y examen clínico. Tópicamente se trató con colirio de dexametasona 4 veces al día y lágrimas artificiales 4 veces al día.

Su evolución fue favorable y, además de recuperar vitalidad, las lesiones oculares desaparecieron, recuperando visión con un test de lágrima de 15mm bilateral y permaneciendo una queratitis pigmentaria en ambos ojos, característica de esta raza.

Actualmente como tratamiento de mantenimiento toma allopurinol oral y dexametasona colirio junto con lágrimas artificiales dos veces al día. No hay recaídas después de 1 año de tratamiento (**fotos 2 y 3**).

Se recomiendan controles a los 3 -6 y 12 meses del diagnóstico de la enfermedad y después cada 6 meses.

Es importante recordar que con la Leishmaniosis:

- La presencia y el grado de lesiones oculares no van asociadas al grado de presentación sistémica.
- La presentación ocular puede ser el único signo clínico de una enfermedad sistémica.
- El pronóstico visual es reservado si no se controla la enfermedad ocular y muchos casos requieren de una "lucha" constante para preservar la visión.

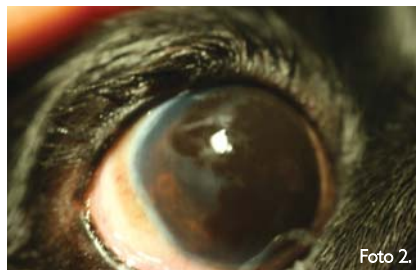

Foto 2.

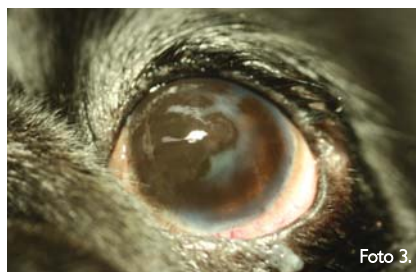

Foto 3.

Utilització de lleguminoses en alimentació animal. Limitacions en porcells

Des del punt de vista de la nutrició animal es poden considerar dos grups de lleguminoses: les farratgeres i les de gra.

Lleguminoses farratgeres: alfals (*Medicago sativa*), alfals d'hivern (*Trifolium alexandrinum*), trèvols (*Trifolium sp*), veça (*Vicia sativa*), enclova (*Hedysarum coronarium*)...

Lleguminoses-gra: fava (*Vicia faba*), pèsol (*Pisum sativum*), veça (*Vicia sativa*), ciuró (*Cicer arietinum*), tramús (*Lupinus spp*), guixa (*Lathyrus sativus*), ...

Les lleguminoses són imprescindibles en les rotacions de cultiu dins d'una agricultura sostenible, gràcies a la simbiosi amb bacteris, fixen el nitrogen de l'aire del sòl, milloren la fertilitat del fòsfor, exploren més volum de sòl que els cereals i són un bon precedent cultural.

Aquests bacteris formen en les arrels de les lleguminoses els nòduls. Aquí el nitrogen atmosfèric present al sòl es transforma en composts nitrogenats que la planta aprofita per al seu creixement.

Els bacteris per nodular una lleguminosa són específics. Per això es sembrar-les a un lloc on no n'hi ha hagut, la llavor s'ha d'inocular.

Gràcies a aquesta simbiosi, les lleguminoses no necessiten aportacions de nitrogen i en deixen al conreu següent quantitats importants:

- Lleguminoses-gra: 20-80 KgN/Ha.
- Lleguminoses farratgeres anuals: 80-150 KgN/Ha.

- Alfals de tres anys 250 –300 KgN/Ha.

Les lleguminoses tenen un elevat contingut en proteïna (PB) i en energia metabolitzable (EM) com es veu a la *taula 1*.

A les Illes Balears es dedica poca superfície al conreu de les lleguminoses. Sols 3.216 Hes de lleguminoses-gra (39.877 Hes de cereals per gra) i 450 Hes de lleguminoses farratgeres de les 20.500 Hes de farratgeres.

Així, l'ús de les lleguminoses cultivades a les Illes Balears tant en alimentació animal com humana, està molt lluny d'arribar a l'autoabastament tant de les explotacions ramaderes com de cada illa.

La dependència de l'exterior de fertilitzants nitrogenats, de l'energia necessària per fabricar-los i de lleguminoses -especial-

ment la soja- suposa un greu risc per a la nostra balança de pagaments, i el que és més greu, suposa un risc de seguretat alimentària. Al mateix temps la rendibilitat de la producció ramadera queda afectada per les oscil·lacions del preu de la soja.

Els factors anti-nutricionals presents en les lleguminoses-gra causen desordres digestius en els animals, especialment als més joves. El torrat al que es sotmet al la soja disminueix el nivell de factors anti-nutricionals, però no els elimina de tot. Això limita l'ús de les lleguminoses, fins i tot de la soja torrada.

L'alimentació que rep un animal és un factor condicionant de la seva salut intestinal i de les patologies digestives que pot sofrir. Així, l'alimentació pot ser una bona eina per la prevenció o la curació de processos digestius, o per contra afavorir-los.

Els desordres digestius que provoquen els factors antinutricionals presents a les lleguminoses són:

- Danys a la mucosa intestinal. Fermentacions excessives al colon i al cec. Inflor i diarrees.

- Dèficit de proteïna. Resposta immunològica. Mal creixement.

- Problemes pancreàtics.

Una part del midó i altres carbohidrats dels aliments -com els oligosacàrids, Beta-glucans solubles, pectines, la cel·lulosa o les

hemicel·luloses- sofreixen fermentacions en el cec i el colon, que produeixen àcids grassos volàtils que són absorbibles per l'obtenció d'energia. El resultat d'aquesta fermentació és el creixement d'una flora microbiana estable.

Un bon equilibri en la flora bacteriana te una sèrie d'avantatges:

1. Resistència al creixement de bacteris patògens.

2. Generació de nutrients com àcids grassos volàtils de cadena curta i vitamines del grup B i K.

3. Estimulació del desenvolupament de les defenses intestinals.

Els porcells després de néixer i durant les primeres setmanes de vida són immunològicament immadurs, el que fa que estiguin especialment predisposats a patir patologies digestives i pulmonars. Com a mamífers tenen el seu sistema digestiu preparat per digerir la llet materna -o productes substitutius- però l'activitat dels enzims necessaris per digerir aliments vegetals creix setmana a setmana.

La limitació de la inclusió de lleguminoses-gra en dietes de porquí s'utilitza per aprofitar les avantatges d'aquests aliments i per evitar l'aparició de desordres digestius. Així FEDNA (2013) recomana limitar la inclusió de lleguminoses-gra a les dietes per ramat porquí (*taula 2*).

Jaume Jaume

Cap de Promoció de Semilla

Bibliografia a consultar amb l'autor a:

jjjaume@semilla-caib.es

Taula 1. Valors nutritius de lleguminoses i cereals (IBABSA)

CONREU	HUMITAT	EM	PB
Alfals Vegetatiu	87.22	2.80	29.98
Alfals Botó floral	83.65	2.61	31.17
Alfals Inici floració	78.83	2.36	24.28
Civada espigat	71.31	1.96	8.92
Favó	12.03	3.15	26.43
Ordi	10.96	3.57	11.73

Taula 2. Limitacions en l'utilització de lleguminoses gra en l'alimentació de porcs (FEDNA; 2013)

Animal	Lleguminoses gra	Torta de soja tractada
Porcell en lactació	0%	7%
Porcell desmamat*	5-10%	20%
Porc engreix	10-20%	Lliure
Truges	15-16	Lliure

*Porcells de més de 21 dies

EL SEGURO DE AUTO
DE A.M.A.
SEGUNDO MEJOR
VALORADO DEL SECTOR

Fuente: Índice Stiga JUNIO 2016
de Experiencia de Cliente ISCX

Hasta un

60%* bonificación

en su seguro de Automóvil

- ✓ NUEVOS SERVICIOS DE ITV Y GESTORÍA
- ✓ AMPLIA RED DE TALLERES PREFERENTES
- ✓ REPARACIÓN Y SUSTITUCIÓN DE LUNAS A DOMICILIO
CON DESCUENTOS DE UN 50% POR NO SINIESTRALIDAD
- ✓ PÓLIZAS DE REMOLQUE
- ✓ LIBRE ELECCIÓN DE TALLER
- ✓ ASISTENCIA EN VIAJE 24 HORAS DESDE KILÓMETRO CERO
- ✓ PERITACIONES EN 24-48 HORAS
- ✓ RECURSOS DE MULTAS
- ✓ DECLARACIÓN DE SINIESTROS POR TELÉFONO E INTERNET

www.amaseguros.com

902 30 30 10 / 971 71 49 82

Síguenos en

y en nuestra APP

A.M.A. PALMA DE MALLORCA

Barón de Pinopar, 10 Tel. 971 71 49 82 pmallorca@amaseguros.com

(*) Promoción válida para presupuestos de nueva contratación, realizados hasta el 31 de marzo de 2018. No acumulable a otras ofertas. Consulte condiciones en su oficina provincial A.M.A.